
Už za rok by studenti měli platit zápisné. Částku se dozvědí brzy

---

Už za rok by studenti měli platit zápisné. Částku se dozvědí brzy

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

7.9.2012 Hospodářské noviny Strana 11 Rozhovor, autor: Petr Fiala, ministr školství

Ministr školství Petr Fiala v tomto týdnu přivítal školáky po letních prázdninách. Sám si ale volna příliš neužil. Nejdřív zachraňoval rozpadající se úřad, pak tisíce propadlých maturantů a do toho se stále ještě přetahuje s Evropskou komisí o problémové fondy. Už teď ale myslí na to, že až vyřeší nejaktuálnější problémy, dostane se ke klíčovému problému českého školství – učitelům. „Potřebují perspektivu a motivaci, chci pro ně zavést kariérní řád,“ říká v rozhovoru pro HN Fiala.

* HN: Při vašem nástupu do funkce do vás veřejnost vkládala mnoho očekávání, jenže z českého školství už dlouho nepřišla žádná dobrá zpráva. To žádné nejsou?

Už při svém nástupu jsem otevřeně řekl, že nemám kouzelnou hůlku. Dlouhodobé problémy vyžadují koncepční řešení, a to se těžko hledá v situaci, kdy se za existence České republiky vystřídalo 13 ministrů a za posledních osm let dokonce osm. Toto číslo ukazuje spíše na problém v politickém systému a dokládá, že budeme těžko nějakou systematictější práci nebo koncepci hledat.

* HN: Pracujete na důležitých reformách. Jenže v první polovině tohoto roku se ukázalo, že veřejnost o ně moc nestojí.

Školství je z povahy věci konzervativní, není možné tam dělat příliš prudké zásahy, takže reformy se musí dělat promyšleně v rámci koncepčního systému. Řekl bych, že největší reformou našeho školství by bylo, kdyby chvíli žádná reforma nebyla. Musíme spíše opravovat to, o čem víme, že nefunguje, než si dávat příliš velké ambice, které často končí katastrofálně.

* HN: V dnešní situaci nevíme, jak dlouho tato vláda vydrží, ale za dva roky nejpozději tuto pracovní rovnici stejně s největší pravděpodobností opustíte. Myslíte, že máte na koncepční řešení, jak ho popisujete, čas?

Některé věci můžu změnit do pěti měsíců, jiné za dva roky. Na ministerstvo jsem nastoupil v poměrně kritické situaci, kdy tady existovala řada problémů, které se za léta nahromadily. S některými z nich se dá pohnout rychle. Například zajistit, aby ministerstvo fungovalo jako úřad, který se těší důvěře aktérů i veřejnosti. O tomto úřadě se říkalo, že funguje jako několik ministerstev, která spolu nespoupracují.

* HN: Českému školství se často věnují i mezinárodní srovnávací studie. Nikdy se tam ale o něm nepíše moc pozitivně. Na který problém podle vás tyto studie nejčastěji ukazují jako na klíč ke zlepšení českého vzdělávání?

Často nám vytykají nedostatečnou práci s učiteli a řediteli škol. S touto mezerou bych chtěl něco udělat. A to zavedením kariérního řádu, který by dal učitelům perspektivu a motivaci, aby se během práce vzdělávali, pracovali na lepších výukových metodách a nezůstávali pořád na stejné pozici jako ve chvíli, kdy jako absolventi na školu přišli. Je to i způsob, jakým se dá zvýšit prestiž učitelského povolání a tím pro něj získat i kvalitní mladé lidi. Učitel je totiž klíčový pro zlepšení celého vzdělávacího systému.

* HN: Zvýšit prestiž je sice hezké, ale bez odpovídajících platů pro učitele to zřejmě nepůjde.

Platy nepodceňuji, ale jako stejně velký problém vnímám i to, že se s učiteli nepracuje a oni pak ve své profesi nevidí žádnou perspektivu. To bych chtěl změnit. I navrhovaný kariérní řád je spojený s určitým finančním ohodnocením, ale nestojí jen na něm. Souhlasím s tím, že platy učitelů nejsou dobré, ale to je závislé i například na tom, kolik prostředků vydáváme na školství, kolik z nich konkrétně na regionální školství a také na tom, jak optimalizujeme vzdělávací soustavu s ohledem na populační vývoj nebo potřeby regionu. To závisí také na postoji zřizovatelů – krajů a obcí, s nimiž je nutno spolupracovat.

* HN: Dnes sice vůbec nevíme, jak dopadne rozpočet na příští rok. Nicméně bude to poslední předvolební rok a učitelé jsou tradičně silná skupina voličů. Dočkají se tedy za vás v příštím roce vyšších platů?

Takový slib za současné ekonomické situace nikdo rozumný nemůže dát. Mohu jen říci, že tak, jak je nyní postaven rozpočet na rok 2013 pro oblast školství, tak je o něco vyšší, než je skutečnost tohoto roku. To je mírně dobrá zpráva. Druhá dobrá zpráva je, že největší problém, který se letos objevil, tedy problém s učebními pomůckami a náklady na ně, se nebude opakovat. Jsem si vědom dopadu, který byl podle mě nepřijatelný, takže na příští rok chystáme zvýšení této položky téměř o padesát procent. To by mělo zajistit, že letošní situace se opakovat nebude.

* HN: Průmysl v Česku dlouhodobě volá po absolventech technických oborů. Měly by se nějak upřednostňovat tyto vysokoškolské obory oproti jiným?

Jestliže chceme, aby se víc dětí hlásilo na technické a přírodovědné obory, tak je nestačí motivovat ve chvíli, kdy si vybírají vysokou školu. Děti je potřeba motivovat nejspíše na základní škole. V otázce vysokých škol se pak setkává zájem státu, který finančně podporuje vzdělávací systém, s principem autonomie vysokých škol. Stát tady nemá dobrý nástroj, kterým by vybrané obory na vysokých školách podporoval.

* HN: Souhlasíte s tím, že by se vybrané obory podporovat měly?

Na některých se shodneme všichni. Uvedme klasický příklad zubního lékaře. Jestliže je jich málo a žádná soukromá škola takový obor kvůli vysokým nákladům neotevře, pak je v zájmu státu, aby na tento obor bylo možné přijmout více uchazečů. U ostatních oborů je to složitější. Jednak efekt větších finančních příspěvků by se projevil téměř za deset let, a navíc my dnes nemůžeme přesně říci, které obory budeme v té době nejvíce potřebovat. Ale naslouchat požadavkům a názorům zaměstnavatelů je pro školy důležité.

* HN: Jak si tedy vysoké školy mohou finančně polepšit?

Ministerstvo školství se letos domluvilo s reprezentací vysokých škol na opatřeních, která povedou k tomu, že na veřejných vysokých školách bude klesat počet studentů, aniž by dostávaly méně peněz. Děláme to jednak proto, že ze středních škol přichází stále méně studentů, a také proto, abychom prostředky rozdělovali více podle kvality. O výši prostředků, které vysoké školy dostanou, teď z dvaceti procent rozhodují ukazatele kvality, jako jsou například mobilita studentů, zaměstnanost absolventů, úspěšnost ve výzkumu. To zároveň přispívá k diferenciaci vysokých škol, která našemu systému naprosto chybí. Vysoké škol si tedy musí dvakrát promyslet, které obory otevrou.

* HN: Není dvacet procent málo? Má to nějaké efekty?

Není to málo, to vidíme už po dvou letech. Dlouhodobým problémem českého vysokého školství je, že po školách chceme, aby vyučovaly všechny stupně. Je těžké teď někomu zakázat doktorandské studium a říci mu, že nyní může vyučovat jen bakaláře. Částečné financování podle kvality ale právě k takové přirozené diferenciaci vede samo. Pokud je zachováme, za pět let bude vysokoškolský systém vypadat jinak.

* HN: Za vašeho působení tedy k rozdělení škol na bakalářské a univerzitní nedojde?

Administrativní cestou ne, protože systém na to není zralý. Dochází k tomu ale postupným vývojem.

* HN: Hodně se také mluví o připravovaném zápisném. Není to jen krycí jméno pro školné?

V obou případech se jedná o formy finanční spoluúčasti studentů na nákladech studia, to je jednoznačné. Školné chápeme spíše jako podíl na skutečných nákladech studia. Zatímco zápisným se rozumí nízký celoplošný administrativní poplatek, který tyto náklady nevyjadřuje.

* HN: Máte číselnou analýzu, jaká výše zápisného je únosná pro české studenty? Hlavně v situaci, kdy ekonomika optimisticky řečeno stagnuje.

Ještě nemůžu říci přesnou částku. Nejdříve o ní chci mluvit s reprezentacemi vysokých škol včetně studentů. V současné době všichni mluvíme o částce, s níž přišla před časem Univerzita Karlova, tedy pět až šest tisíc za rok. Zároveň pokračujeme s přípravou nového zákona o finanční pomoci studentům. Ten má mít novou koncepci, nemá být zaměřen na to, že bude zavedeno školné, ale má pomoci s životními náklady na studium. Byli bychom sami proti sobě, kdyby jakákoliv forma spoluúčasti bránila někomu ve studiu na vysoké škole. Musíme ošetřit, aby tento případ nemohl nastat. Jsem připraven stanovit přesnou částku v zákoně. Aby nemohla být měněna rozhodnutím ministerstva, ale jen politickým rozhodnutím.

* HN: Kdy se tu částku dozvíme a odkdy zápisné začnou vysoké školy vybírat?

Oznámím ji během podzimu. Nejbližší možné datum pro její zavedení je začátek příštího akademického roku.

* HN: Existují obavy, že stát o částku, kterou školy vyberou na zápisném, sníží svůj příspěvek. Obáváte se toho?

To nikdo nemá v úmyslu, rozhodně ne já. Už teď existuje na vysokých školách vnitřní deficit, který do jisté míry můžeme nahradit ze soukromých zdrojů, ale státní příspěvek se nemůže snížit. Myslím, že v budoucnu se přesvědčíme o tom, že finanční spoluúčast studentů je nezbytná.

* HN: Nehrozí studentům podobné problémy jako jejich americkým vrstevníkům, kteří vstupují do praxe obtěžkáni dluhy? Existuje obava, že i zápisné tomu může přispět.

My máme úplně jiný systém vzdělávání a mluvíme o zavedení relativně malé částky. Školám to velmi pomůže vylepšit kvalitu vzdělávání. Dokonce si myslím, že bude mít i velmi jemný regulační dopad, protože i když platím jen tisíc korun, už přemýšlím, jak rychle školu dokončím a jak budu ke studiu přistupovat.

* HN: V současnosti vás ale nejvíce zaměstnávají maturity. Ujasnili jste si, jestli má být vstupenkou na vysokou školu, nebo má znamenat středoškolské znalostní minimum?

Když se státní maturita zaváděla, tak jsme si od ní z pozice rektorů slibovali tři funkce – nepodkročitelnou mez, možné srovnání studentů v rámci státu a součást přijímacího řízení na vysoké školy. Myslím, že po zkušenostech z posledních dvou let víme, že maturita nyní může dobře plnit jen jednu funkci, a to onu nepodkročitelnou mez. Někomu se může zdát, že je to málo, mně připadá, že je to pro začátek docela dost. Teprve později můžeme uvažovat o některé z dalších funkcí.

***

Platy nepodceňuji, ale jako stejně velký problém vnímám i to, že se s učiteli nepracuje, a oni pak ve své profesi nevidí žádnou perspektivu. To bych chtěl změnit.

Petr Fiala (48)